Eduskunta

Sivistysvaliokunta

Maahanmuuttoviraston lausunto hallituksen esityksestä HE 62/2025 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa. Virastolla on ollut mahdollisuus osallistua aktiivisesti hallituksen esityksen valmisteluun ja viraston näkemyksiä on huomioitu jo valmistelun aikana. Käytännön soveltamistyön kannalta Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä, että laki on selkeä ja jättää mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa.

Maahanmuuttoviraston arvion mukaan vaikutukset viraston toimintaan olisivat merkittäviä. Virasto arvioi, että lakimuutosten myötä pysyviä oleskelulupia koskevien hakemusten määrä voisi pitkällä tähtäimellä vähentyä. Toisaalta lupaharkinnan yhteydessä arvioitavat uudet kotoutumisedellytykset esimerkiksi kielitaidon osalta johtavat siihen, että hakemusten käsittely on aiempaa haastavampaa sekä hitaampaa. Uusien määräaikaisia oleskelulupia koskevien hakemusten määrän odotetaan vastaavasti nousevan. Virasto pitää mahdollisena, että kansalaisuushakemusten määrä suhteessa pysyvien oleskelulupahakemusten määrään voisi nousta. Ehdotettujen tiukennusten myötä esimerkiksi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan edellytykset nousevat kielitaitovaatimuksen osalta kansalaisuuslain mukaisia edellytyksiä korkeammalle.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaa sääntelevä direktiivi (2003/86/EY) sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö edellyttävät, että kansallisessa lainsäädännössä asetettujen kotoutumisedellytysten on oltava kohtuullisia. Ehdotetussa 56 e §:n 1 momentissa kielitaitoedellytys on asetettu tasolle hyvä. Käytännössä tämä voi johtaa Maahanmuuttoviraston soveltamistyön kannalta siihen, että kyseisiä oleskelulupahakemuksia koskevassa päätösharkinnassa joudutaan tekemään laajalti 56 e §:n 3 momentin mukaista poikkeamisharkintaa, jotta unionin oikeudesta tulevia velvoitteita voidaan noudattaa. Maahanmuuttovirasto korostaa, että toistuvan poikkeamisharkinnan tekeminen hidastaa päätöksentekotyötä.

Hallituksen esityksen mukaan Maahanmuuttovirastolle jää harkintavaltaa ehdotetun 56 c §:n 4 momentissa mainitun Suomen ulkopuolella tapahtuneen oleskelun lyhytaikaisuuden suhteen. Käytännön soveltamistyön ja hakijoiden yhdenmukaisen kohtelun kannalta olisi tarkoituksenmukaista, jos ilmaus lyhytaikaisesta oleskelusta olisi määritelty täsmällisemmin. Virastolle on myös epäselvää, mahdollistaako kyseinen lainkohta pitkäaikaisemman oleskelun Suomen ulkopuolella tutkinnon suorittamisen jälkeen kuitenkin niissä tapauksissa, joissa hakijan määräaikainen oleskelulupa on edelleen voimassa. Virasto haluaa painottaa,

että mitä enemmän tapauskohtainen kokonaisharkinta ohjaa päätöksentekoa esimerkiksi lain sanamuodosta ilmenevien konkreettisten raja-arvojen sijaan, sitä hitaammaksi päätöksenteko voi muodostua eikä automaatiota ole mahdollista hyödyntää.

Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä painottaa sitä, että lakiehdotuksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia virastolle. Henkilöstöresurssiin tarvitaan lisäyksiä, jotta käsittelyajat pysyvien oleskelulupien osalta eivät pitenisi uusien kotoutumisedellytysten arvioinnin myötä. Virasto pitää mahdollisena, että kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden määräaikaisten jatkolupahakemusten määrä kasvaisi, mikä johtaisi viraston osalta tulonmenetyksiin kyseisten hakemusten ollessa maksuttomia. Lisäksi virastossa on jo aloitettu järjestelmäkehitykset johtuen niiden laajuudesta sekä ilmoitetusta lain voimaantuloajankohdasta. Järjestelmäkehityksistä on jo aiheutunut virastolle kustannuksia ja niitä aiheutuu vielä jatkossakin.

Oikeus- ja asiantuntijapalveluiden yksikön johtaja Johanna Waal

Erityisasiantuntija Maria Lehto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 18.09.2025 klo 10:57. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.